

בעניין:

1. _____ נאג"י
ת.ז. _____ ממחנה הפליטים אלעמארי, נפת רמאללה
2. _____ מוגרבי
ת.ז. _____ ממחנה הפליטים דהיישה, נפת בית-לחם
3. **המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר - ע"ר**
ע"י ב"כ עוה"ד יוסי וולפסון (מ.ר. 26174) ו/או מנאל חזאן
(מ.ר. 28878) ו/או עדי לנדאו (מ.ר. 29189) ו/או לינה אבו-
מוך זועבי (מ.ר. 33775) ו/או שירין בטשון (מ.ר. 32737)
ו/או חוה מטרס-עירון (מ.ר. 35174)
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

- נ ג ד -

מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית

המשיב

עתירה לצו על-תנאי

מוגשת בזאת עתירה לצו על-תנאי, המכוון אל המשיב והמורה לו ליתן טעם, אם רצונו בכך –

- א. מדוע לא יתיר לעותרות 1 ו-2 (להלן: "העותרות") לצאת מהגדה לישראל במסגרת הסעות הצלב-האדום לבקר את בניהן הכלואים בבתי-כלא בישראל;
- ב. מדוע לא ישיב לפניות העותרת 3 (להלן: "המוקד להגנת הפרט") בנוגע להתרת ביקורי העותרות בבתי-הכלא;
- ג. מדוע לא ידון בבקשות של תושבי הגדה לבקר את קרוביהם הכלואים, וזאת גם כאשר כתובתם הרשומה של אותם תושבים היא ברצועת עזה.

ואלה נימוקי העתירה

מבוא

1. זכותו של אדם לבקר את קרוב משפחתו שבכלא היא בבחינת מושכלות ראשוניים. מקל וחומר כשמדובר באם המבקשת לבקר את בנה.
2. כאשר מדובר בתושבי השטחים הכבושים, הרי שלעתים קרובות טעון הביקור היתר כניסה לישראל – שכן רבים מתושבי השטחים הכלואים מוחזקים בבתי כלא בישראל. הצורך בהיתר מקורו בצו בדבר שטחים סגורים (אזור הגדה המערבית) (מס' 34), תשכ"ז-1967, ובצו מקביל שהוציא המפקד הצבאי ברצועת עזה. ההיתר ניתן על-ידי מפקד צבאי באזור הרלוונטי.

3. בפועל מתבצעים הביקורים באמצעות הסעות של הצלב-האדום, והנפקת ההיתרים נעשית כאשר הצלב-האדום משמש כמתווך בין התושבים לבין הצבא. ההיתרים שניתנים תקפים אך ורק על-גבי ההסעות של הצלב-האדום, שנעות בליווי של גורמי הביטחון הישראליים.

4. עניינה של עתירה זו הוא בסירובו של המשיב לטפל בבקשות של נשים, המתגוררות דרך קבע בגדה המערבית מזה שנים ארוכות, לבקר את בניהן הכלואים בישראל. זאת, בטענה שכתובתן הרשומה במרשם האוכלוסין היא ברצועת עזה. בה בעת, מכשיל המשיב את המנגנון המאפשר את שינוי המען. כפועל יוצא ממדיניות זו, לא ניתנים לאותן נשים ההיתרים הדרושים לביקור בניהן.

הצדדים

5. **העותרת 1** היא בת 59. היא נולדה בשנת 1945 בכפר אבו שושה. במלחמת 1948 נחרב הכפר ומשפחתה עברה למחנה הפליטים נוציראת שברצועת עזה. בן זוגה אף הוא פליט (מהכפר סואפיר), שמשפחתו התיישבה בנוציראת. בשנת 1967, לאחר הכיבוש הישראלי, עברו העותרת ובן זוגה לגור בגדה המערבית. במהלך השנים ניסו העותרת ובן זוגה להודיע לרשויות הרלוונטיות על מענם החדש, אולם אלו מעולם לא רשמו את המען החדש במרשם האוכלוסין ובתעודות הזהות שלהם. ילדיה של העותרת, אף שחלקם נולדו בגדה המערבית וחיו בה כל חייהם, אף הם נרשמו כביכול מענם ברצועת עזה, בהתאם למען הרשום של הוריהם. רק אחד מהם הצליח לשנות את מענו.

שישה מבניה של העותרת 1 כלואים בבתי-כלא ישראליים. _____, _____, _____ ו _____ שפוטים למספר מאסרי עולם כל אחד. _____ עצור עד תום הליכים. ארבעה בנים אלו מוחזקים בבתי כלא באשקלון ובבאר שבע. _____ נעצר בחודש יוני 2004. _____ ו _____ מוחזקים במחנה עופר (שגם הביקור שם כרוך בהיתרים מטעם המשיב ומתבצע בהסעות הצלב-האדום – למרות שמדובר במתקן שבשטח הגדה).

העותרת ראתה לאחרונה את ארבעת בניה השפוטים לפני כשנה וחצי, במהלך דיונים משפטיים בעניינם. _____ ו _____ הם רווקים, ואין מי שיבקר אותם (לפי הקריטריונים של המשיב) זולת העותרת ובן-זוגה – אך בן-הזוג עיוור ויתקשה להשתתף בביקורים. הבן _____ אמנם נשוי, אך אף הוא אינו מקבל ביקורים, שכן אשתו מנועה מטעמים ביטחוניים. אצל הבן _____ מבקרת אשתו.

6. **העותרת 2** היא בת 45. היא בת למשפחת פליטים פלסטינים, ונכנסה לשטחים בשנת 1996 יחד עם בן-זוגה וילדיה, במסגרת תהליך אוסלו וכניסת הרשות הפלסטינית. בני המשפחה נכנסו ממצרים לרצועת עזה וקיבלו תעודות זהות של השטחים, בהן צוין מענם כתל אלסולטאן שברצועת עזה. כעבור כשנתיים עקרה המשפחה מרצועת עזה למחנה הפליטים דהיישה שבגדה המערבית, שם הם חיים עד היום. מספר פעמים פנו לרשות הפלסטינית בהודעה על שינוי המען, אולם תמיד נמסר להם שהפרוצדורה לשינוי המען בתעודת-הזהות עדיין איננה מופעלת בשל התנגדות ישראל.

שלושה מבניה של העותרת 2 - _____, _____ ו _____ - כלואים בבתי-כלא בישראל. _____ שפוט לשני מאסרי עולם, ואילו _____ ו _____ עצורים עד תום ההליכים.

כיום אין הבנים זוכים לביקורים מצדו של אדם כלשהו. אשתו של הבן _____ מנועה מטעמי ביטחון, למרות ניסיון התערבות של המוקד להגנת הפרט. בקשת אביהם של הכלואים, בן-זוגה של העותרת, לבקרים סורבה אף היא. סביהם של הכלואים נפטרו. בכך מתמצים הקרובים שרשאים להשתתף בביקורים לפי הקריטריונים של המשיב.

7. העותרת 3 היא עמותה רשומה, הפועלת כארגון זכויות אדם, ועוסקת מזה שנים רבות בנושא הביקורים של תושבי השטחים אצל אסירים מהשטחים המוחזקים בבתי-הכלא הישראליים.

למיטב ידיעתה של העותרת 3, עניינן של העותרות אינו מבודד, וגם משפחות אחרות המתגוררות בגדה אינן מצליחות לבקר את יקיריהן בכלא אם מענן הרשום הוא ברצועת עזה.

8. המשיב הוא המפקד הצבאי הישראלי של שטחי הגדה המערבית, אשר ישראל מחזיקה תחת שליטה לוחמתית. מכוח מעמדו זה מוטלת על המשיב החובה לדאוג למימוש זכויותיהם של התושבים בשטח הכבוש שתחת אחריותו (לרבות הזכות לבקר את קרוביהם בכלא) ולדאוג לחיים התקינים – כל זאת בהתאם למשפט הבינלאומי ההומניטרי, למשפט זכויות האדם הבינלאומי ולמשפט החוקתי והמנהלי הישראליים.

המשיב, ומפקדים צבאיים שמינה, הם המוסמכים ליתן היתרים ליציאה מאזור הגדה המערבית בהתאם לסעיף 90 לצו בדבר הוראות ביטחון (הגדה המערבית) (מס' 378), התש"ל-1970 ומכוח הצו בדבר שטחים סגורים (אזור הגדה המערבית) (מס' 34), תשכ"ז-1967.

מיצוי הליכים

9. בחודש מרץ 2003 חודש הסדר הביקורים של תושבי נפת רמאללה אצל קרובים שלהם הכלואים בבתי-כלא ישראליים. לקראת חידוש הביקורים, הגישה העותרת 1 בקשה להשתתף בהם, וזאת באמצעות הצלב האדום. מהצלב האדום נמסר לעותרת 1 כי בקשתה נדחתה על-ידי המשיב, וזאת משום שמענה הרשום ברצועת עזה.

10. בתאריך 7.4.2003 פנה המוקד להגנת הפרט לסגן היועמ"ש של המשיב, בבקשה לאפשר את ביקוריה של העותרת 1 אצל בניה הכלואים.

המכתב מתאריך 7.4.2003 מצורף כנספח ע/1.

11. בתאריך 26.5.2003 שלח המוקד להגנת הפרט תזכורת מקובצת בעניינה של העותרת 1 כמו גם בעניינן של 21 בקשות נוספות בעניין ביקור כלואים, שטרם זכו אותה עת למענה.

העתק המכתב מתאריך 26.5.2003 מצורף כנספח ע/2.

12. בתאריך 13.7.2003 השיבה רמ"ד מנהל משפטי בלשכת היועמ"ש של המשיב כי:

אין בידינו לטפל בפנייתה של המפורטת בנדון שהרי מדובר בתושבת דיר אלבלח

הקצינה הפנתה את המוקד להגנת הפרט ליועמ"ש של מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה.

המכתב מתאריך 13.7.2003 מצורף כנספח ע/3.

13. בתאריך 30.7.2003 הסביר ב"כ העותרות במכתב לסגן היועמ"ש של המשיב, כי מדובר בתושבת של הגדה המערבית (למרות מענה שלא עודכן בשל מחדלי המשיב). ב"כ העותרות הדגיש, כי האחריות למימוש זכותה של העותרת 1 לבקר בכלא מוטלת על המשיב, וכי ההיתר לצאת מהגדה לישראל לצורך הביקור הוא בתחום סמכותו של המשיב ולא של מפקד כוחות צה"ל בעזה. עוד ציין ב"כ העותרות, כי גם השיקולים הביטחוניים הם בוודאי של גורמי הביטחון בגדה ולא בעזה. ב"כ העותרות שב וביקש את הסדרת ביקורי העותרת 1 בכלא, או תשובה מנומקת במקרה של מניעה.

המכתב מתאריך 30.7.2003 מצורף כנספח ע/4.

14. ב-26.8.2003 שלח ב"כ העותרות תזכורת למכתבו.

המכתב מתאריך 26.8.2003 מצורף כנספח ע/5.

15. תזכורת נוספת למכתב נשלחה ב-9.10.2003.

המכתב מ-9.10.2003 מצורף כנספח ע/6.

16. בתאריך 23.10.2003 שלח ב"כ העותרות תזכורת נוספת למכתבו, והפעם צירף את עניינה של העותרת 2. בקשותיה החוזרות של העותרת 2 לבקר את בניה הכלואים, שהוגשו באמצעות הצלב-האדום, נדחו על-ידי המשיב. מהצלב-האדום נמסר לעותרת 2 כי הנימוק לדחייה ביטחוני.

המכתב מ-23.10.2003 מצורף כנספח ע/7.

17. מכתב תזכורת נשלח ב-3.12.2003.

המכתב מ-3.12.2003 מצורף כנספח ע/8.

18. ב-12.2.2004 נשלחה עוד תזכורת לסגן היועמ"ש של המשיב.

המכתב מ-12.2.2004 מצורף כנספח ע/9.

19. שום תגובה לא התקבלה מטעם המשיב, עד עצם היום הזה.

הטיעון המשפטי

הזכות לביקורי קרובים בכלא וחובת המשיב להסדירם

20. הזכות לביקורי משפחה במתקני הכליאה היא זכות יסודית, הן של העצורים והן של בני משפחותיהם. זוהי זכות בסיסית, הנובעת מתפיסתו של האדם כיצור חברתי, המתקיים במסגרת משפחה וקהילה. היא נובעת גם מהתפיסה שעצם המעצר או המאסר אין בהם כדי לשלול את זכויות היסוד של הכלוא: חומות הכלא מגבילות את חופש התנועה של הכלוא, על כל הנובע מכך, אך אין בהן כדי להפקיע את זכויות היסוד האחרות שלו, למעט כאלו שנסללו ממנו על-פי הוראה מפורשת בדין. (ראו, למשל, ע"א 4463/94, רע"ב 4409/94 גולן נגד שירות בתי הסוהר, פ"ד (נ4), 136; ע"א 4/82 מדינת ישראל נ. תמיר, פ"ד לז(3) 201; בג"צ 114/86 וייל נגד מדינת ישראל, פ"ד מא(3) 477).

21. בענייננו מעוגנת הזכות לביקורי משפחה באמנת ז'נבה (הקובעת בסעיף 116 כי "כל עציר רשאי לקבל מבקרים – ביחוד אנשי משפחה קרובים – לעתים מזומנות ובתדירות האפשרית"); בסעיף 9(ב)(6) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), תשנ"ו-1996; בתקנה 12 לתקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (תנאי החזקה במעצר), תשנ"ז-1997 וסעיף 47(ב) לפקודת בתי-הסוהר (נוסח חדש), תשל"ב-1971. בנוגע לבניהן של העותרות הכלואים בתחום ישראל, הזכות לביקורים היא בהתאם לדין בישראל, וזאת בהתאם לתקנה 6(ב) לתקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל עזה – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשכ"ז-1967, כפי שהוארכו בחוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון וחבל עזה – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשמ"ח-1987. בנוגע לבניה של העותרת 1 שבמחנה עופר, מעוגנת הזכות לביקור גם בסעיף 12 לצו בדבר הפעלת מתקן כליאה (אזור הגדה המערבית) (מס' 29), תשכ"ז-1967.

22. הסטנדרט המינימאלי לטיפול באסירים של האו"ם (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, 1955) קובע (כלל 37):

Prisoners shall be allowed under necessary supervision to communicate with their family and reputable friends at regular intervals, both by correspondence and by receiving visits.

23. ההוראות השונות בדבר הזכות לביקורים בכלא מאפשרות הגבלות על הזכות, וגם מטעמי ביטחון. אולם ככל הגבלה על זכות יסוד, הגבלות מעין אלו צריכות להיעשות במסגרת כללים של סבירות ומידתיות, ותוך לקיחה בחשבון של חשיבות זכות היסוד הנפגעת.

24. שלילת ביקורי-משפחה מעצור או אסיר פוגעת פגיעה קשה בזכויות היסוד שלהם ושל משפחתם לחיי משפחה. יחס החברה לזכות לחיי משפחה היה והינו, בכל הזמנים ובכל התרבויות, כאל ערך נעלה. בשורה ארוכה של פסקי דין עמד בית-משפט נכבד זה על חשיבותו החברתית העליונה של התא המשפחתי (דנ"א 2401/95 נחמני נגד נחמני, פ"ד (נ4), 661; ע"א 5587/93 נחמני נגד נחמני, פ"ד מט (1), 485, בעמ' 500; ע"א 488/77 פלוני ואח' נגד היועץ

המשפטי לממשלה, פ"ד לב(3), 421, בעמ' 434; ע"א 232/85 פלוני נגד היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מ(1), 1, בעמ' 5; בג"ץ 693/91 אפרת נגד הממונה על מרשם האוכלוסין במשרד הפנים ואח', פ"ד מז(1) 749, בעמ' 783.

הזכות לחיי משפחה על היבטיה השונים מוגנת גם על ידי חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו (ראו ע"א 7155/96 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נא(1) 160, בעמ' 175).

זכויות המשפחה מוכרות ומוגנות גם על ידי המשפט הבינלאומי הפומבי (ראו: סעיפים 12 ו-16(3) להכרזה האוניברסלית בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות משנת 1948; סעיף 10(1) לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות משנת 1966; סעיפים 17 ו-23(1) לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות משנת 1966; הפתיח של האמנה בדבר זכויות הילד משנת 1989). הוראות אלו הינן חלק מהמשפט הבינלאומי המינהגי, בהיותן מעוגנות אף בפרקטיקה כללית, המקובלת בתורת דין ועולה מתוך עקרון כללי של המשפט, המוכר על ידי האומות בני תרבות. מכאן, כי חובת המדינה להבטיח מידה מירבית של קיום ההוויה המשפחתית, האפשרית בנסיבות המקרה, הינה חובה שבדין.

25. החובה להסדיר את ביקור העותרות בכלא היא חובה המוטלת על המשיב, במסגרת חובתו להבטיח את מימושו של זכויות האדם החוקתיות של תושבי השטח הכבוש:

בצד אחריותו של מפקד האזור להבטיח את בטחון הכוח הצבאי שהוא מפקד עליו, עליו לדאוג לשלומם בטחונם ורווחתם של תושבי האיזור. חובה זו חלה עליו ביחס לכל התושבים, בלא אבחנה בדבר זהותם – יהודים, ערבים או זרים. שאלת חוקיות ישיבתם באיזור של גורמי אוכלוסיה שונים אינה עומדת כיום להכרעה בפנינו. מעצם ישיבתם במקום נגזרת חובת מפקד האזור לשמור על בטחון חייהם ועל זכויות אדם שלהם... חובת המפקד לדאוג לתקינות סדרי החיים באיזור מתפרשת על כל מישורי החיים... במסגרת אחריותו לרווחת תושבי האיזור, על המפקד לשקוד גם על מתן הגנה ראויה לזכויות אדם חוקתיות של תושבי המקום...

בג"ץ 10356.02 הס ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, תק-על 2004(1) 2072, פיסקה 14 (הדגשה שלי, י.ו.).

למותר לציין, כי חובתו של המשיב להבטיח את זכויות העותרות היא חובה אקטיבית, "חיובית" (בג"ץ 4764/04 רופאים לזכויות אדם ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה, טרם פורסם). עובדה זו מחריפה את חומרת התנהלותו של המשיב, אשר אינו עומד אף בחובתו ה"שלילית" שלא למנוע את הביקורים, לאחר שכל הסידורים הטכניים וההשקעה הדרושים לכך נעשו כבר על-ידי הצלב האדום.

הסמכות הנוגעת להיתרי יציאה מהאזור לישראל

26. המכשול המשפטי העומד בפני העותרות בדרכן לבקר את בניהן הכלואים הוא הצו בדבר שטחים סגורים (אזור הגדה המערבית) (מס' 34), תשכ"ז-1967. על-פי צו זה, כל שטח הגדה המערבית הוכרז שטח צבאי סגור. צו זה הוצא על-ידי המשיב בהתאם לסמכותו לפי סעיף 90 לצו בדבר הוראות ביטחון (איזור הגדה המערבית) (מס' 378), תשל"ל-1970 (להלן: "הצו בדבר הוראות ביטחון"). על-פי סעיף 90(ג) לצו בדבר הוראות ביטחון, רשאי מפקד צבאי ליתן היתר

ליציאה משטח צבאי סגור. מפקד צבאי, על-פי סעיף 2 לצו בדבר הוראות ביטחון, הוא מי שמונה לכזה על-ידי מפקד כוחות צה"ל באזור, דהיינו המשיב.

היתר מטעם המפקד הצבאי, מהווה גם אסמכתה מספיקה לכניסה לישראל בהתאם לצו הכניסה לישראל (פטור תושבי יהודה ושומרון, רצועת עזה וצפון-סיני, מרכז-סיני, מרחב-שלמה ורמת-הגולן), תשכ"ח-1968.

27. הנה כי כן, הסמכות לדון בבקשת העותרות היא של המשיב, ובדין פנו העותרות אליו.

28. למעלה מן הדרוש ייאמר, כי הפניית העותרות למפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה אינה מעשית ואינה הגיונית.

אינה מעשית – שהרי כיצד ינהלו מי שמתגוררים בגדה המערבית את ענייניהם מול הרשויות ברצועת עזה?

אינה הגיונית – שהרי בבודקן את שיקולי הביטחון, נדרשים בוודאי כוחות הביטחון למידע המצטבר במקום בו האנשים חיים, ולא במקום אחר. כיצד יבחנו הרשויות ברצועת עזה בקשה הנוגעת למי שמגוריו בגדה?

הערה לעניין המען הרשום של העותרות

29. מאחר שהמשיב משתית את סירובו לטפל בעניינן של העותרות על המען הרשום בתעודות זהות, יש מקום להתייחס בקצרה להוראות הדין החלות על רישום המען ושינויו בשטחים.

30. הצו בדבר תעודות זהות ומרשם אוכלוסין (יהודה והשומרון) (מס' 297), תשכ"ט-1969, קובע בסעיף 11 את הפרטים שיירשמו במרשם האוכלוסין בנוגע לתושב. (תושב, על-פי סעיף 1 לצו, הוא "אדם הנמצא כדין באזור ואשר מקום מגוריו הקבוע הוא באזור". מכאן שזהו הצו הרלוונטי לעניינן של העותרות, ולא הצו המקביל ברצועת עזה). אחד הפרטים (מס' 13) הוא המען. סעיף 13 לצו קובע חובת הודעה על שינוי פרטי הרישום, שצריכה להימסר "ללשכת מרשם האוכלוסין שבשטח סמכותה נמצא מקום מגוריו".

למען השלמות יצוין, כי הצו בדבר תעודות זהות ומרשם אוכלוסין (רצועת עזה) (מס' 426), תשל"ב-1972, חופף במידה רבה לצו הנ"ל, אולם אינו כולל התייחסות כלשהי לפריט המען. עם זאת, בפועל, גם תעודות הזהות המונפקות ברצועת עזה כוללות ציון של מען מחזיק התעודה.

באשר לאבחנה בין רצועת עזה לבין הגדה המערבית, הרי שמדובר מבחינה מהותית בשטח כבוש אחד ואינטגרציה, שבתוכו קיימת חלוקת סמכויות בין שני מפקדים צבאיים (בג"ץ 7015/02 עגורי ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית ואח', פ"ד נו(6) 352, 369-370).

31. המנשר בדבר יישום הסכם הביניים (יהודה והשומרון) (מס' 7), התשנ"ו-1995, הביא להעברת הסמכות לניהול מרשם האוכלוסין של השטחים הכבושים, לרבות קבלת הודעות על שינוי מען

ורישומן, לידי הרשות הפלסטינית. עם זאת, ובניגוד לדין, כיום מונעת ישראל מהרשות הפלסטינית לשנות את מעניהם של תושבים מעזה לגדה.

32. היוצא מן המקובץ הוא שעל העותרות הייתה מוטלת חובה להודיע בדיעבד על שינוי המען לרשות המוסמכת – בעבר לממשל הצבאי הישראלי וכיום לרשות הפלסטינית. זאת הן עשו – אולם הרשויות חדלו מלבצע את חובתן על-פי דין בעדכון המען הרשום.

33. למען הרשום במרשם האוכלוסין אין נפקות משפטית כלשהי לגבי זכויותיהן של העותרות להתגורר בגדה או לבקר את יקיריהן הכלואים. מדובר בפריט רישום ותו לא.

המשיב מתנער מסמכותו ומחובתו

34. הנה כי כן, על המשיב מוטלת חובה מכוח הדין להסדיר את ביקוריהן בכלא של העותרות, המתגוררות בשטח עליו הוא משמש כמפקד.

35. בנוסף, מצויה בידי המשיב הסמכות ליתן לעותרות את ההיתרים הדרושים להן. סמכות זו עליו להפעיל בסבירות ועל-בסיס חובתו לממש את זכויות האדם היסודיות של העותרות ובניהן.

36. המשיב מתנער מחובתו, ופורק מעליו את סמכותו.

37. התוצאה היא פגיעה קשה בזכויות היסוד של העותרות. פנייתן באמצעות הצלב-האדום סורבה. פנייתן לגורם המוסמך באמצעות המוקד להגנת הפרט – אינה מטופלת. החודשים חולפים להם, ועם בניהן הן אינן נפגשות.

דומה, שזהו אף גורלן של משפחות רבות נוספות, אשר אינן יכולות להיפגש אם יקיריהן הכלואים, אך ורק בשל המחסום הבירוקרטי של המען הרשום בתעודות הזהות שלהן.

38. חומרה יתרה היא בכך שהמשיב מתנער מהעותרות רק כאשר זכויות היסוד שלהן מוטלות על כף המאזניים. כאשר נדרש מעצרים של בניהן של העותרות, כאשר נדרשה שפיטתם, כאשר החליט המשיב להרוס את בתי העותרות – מכל אלו לא משך המשיב את ידו בהיות מושאי החלטתו תושבי רצועת עזה כביכול. אולם כשמדובר במימוש זכויות יסוד חוקתיות, לפתע הרישום הלא-עדכני הופך להיות לחומת הפרדה בין המשיב לבין העותרות.

39. המשיב אינו מוסמך להתנער מחובותיו ומסמכויותיו. עליו לדון בבקשות העותרות ביעילות ובסבירות ולהכריע בהן על-פי הדין.

אי-מענה

40. אין לקבל את המצב בו פניית ב"כ העותרות לא זכתה לכל התייחסות שהיא מטעם המשיב קרוב לשנה.

41. על המשיב מוטלת החובה לטפל בעניינן של העותרות בהגינות, בסבירות ובמהירות ראויה. חובות אלו הן מיסודותיו של מנהל תקין.

ע"א 4809/91 הוועדה המקומית לתכנון ולבניה, ירושלים נ' קהתי ואח', פ"ד מח(2) 190, 219 ;

בג"צ 6300/93 המכוון להכשרת טוענות בית דין נ' השר לענייני דתות ואח', פ"ד מח(4) 441, 451.

42. חובתו של המשיב לטפל בבקשות בזריזות ראויה מעוגנת גם בסעיף 5 לצו בדבר פרשנות (אזור הגדה המערבית) (מס' 130), תשכ"ז-1967, הקובע :

מעשה שלא נקבע, או שלא ניתן, זמן לעשייתו, בתחיקת ביטחון, יש לעשותו בכל המהירות הראויה ולחזור ולעשותו כל אימת שנוצרו המסיבות שנקבעו לעשייתו.

43. על-פי החוק לתיקון סדרי המנהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958, עובד ציבור מחויב להשיב לבקשה להפעלת סמכות על-פי דין בתוך 45 יום מקבלת הבקשה.

44. לשיהוי במתן התשובה, בייחוד כאשר הוא נראה כהסוואה לסירוב בפועל לבקשה, צריך שיהיו השלכות. אחת ההשלכות האפשריות היא הוצאת צו-על-תנאי והעברת העול אל כתפי המשיב להסביר את התנהגותו.

ר': י' זמיר, הסמכות המנהלית (כרך ב, ירושלים, תשנ"ו-1996) בע' 716 ו-726-727.

בשל מגבלות התנועה שהטיל המשיב ברחבי הגדה המערבית ובינה לבין ירושלים, נחתמו התצהירים וייפויי הכוח של העותרות 1 ו-2 בפני עורכי-דין בגדה, ונשלחו למוקד להגנת הפרט בפקס, וכך הם מצורפים.

מכל הטעמים הללו מתבקש בית-המשפט הנכבד להוציא צו על-תנאי כמבוקש בראש העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיב, להפוך את הצו להחלטי ולהשית על המשיב את הוצאות העותרות ושכר-טרחת עו"ד.

ירושלים, 20 ביולי 2004

יוסי וולפסון, עו"ד
ב"כ העותרות

(ת.ש. 25758, 28559)